

Sygn. akt VU 905/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 marca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Beata Łapińska

Protokolant st. sekr. sądowy Karolina Rudecka

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2018 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku M. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o emeryturę górniczą

na skutek odwołania M. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 11 sierpnia 2016 r. sygn. (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje M. P. prawo do ustalenia wysokości emerytury za okres pracy górniczej od 13 maja 1989 r. do 31 sierpnia 1991 r. z zastosowaniem przelicznika 1,8,

2. oddala odwołanie w pozostałej części.

V U 905/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 sierpnia 2016 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał M. P. prawo do emerytury górniczej od dnia 1 kwietnia 2016 roku, to jest od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę. Organ rentowy zawiesił jednocześnie wypłatę świadczenia z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczonego zatrudnienia. Do stażu pracy wnioskodawcy w wymiarze półtorakrotnym ZUS nie zaliczył żadnych okresów. Natomiast do okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal organ rentowy nie zastosował przelicznika 1,2.

W odwołaniu z dnia 26 września 2016 roku M. P. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ponowne przeliczenie przyznanego świadczenia. Odwołujący zakwestionował niezastosowanie przelicznika 1,5 do okresu od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 grudnia 2003 roku, kiedy to wykonywał obowiązki rzemieślnika zatrudnionego stale w pełnym wymiarze na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych oraz niezastosowanie przelicznika 1,2 do okresu od dnia 1 listopada 2006 roku do chwili obecnej, gdy zajmował posadę dyspozytora zmianowego ruchu zakładu górniczego.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS podał, że przelicznik 1,5 ma zastosowanie wyłącznie do pracy wykonywanej pod ziemią, a nie na odkrywce. Jednakże przyjmując, że intencją odwołującego było domaganie się zaliczenia tego okresu pracy w wymiarze półtorakrotnym i zastosowanie przelicznika 1,8, organ rentowy wskazał, że ubezpieczony wykonywał pracę na terenie całej odkrywki, co uniemożliwia zaspokojenie jego roszczenia.

Natomiast odnośnie okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal ZUS podał, że odwołujący nie wykonywał pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce.

Na rozprawie w dniu 15 listopada 2017 roku wnioskodawca sprecyzował, że domaga się zastosowania przelicznika 1,8 do okresu od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku, kiedy to był zatrudniony na stanowisku elektromontera koparek wielonaczyniowych w oddziale (...). Ubezpieczony zrezygnował zaś z żądania przeliczenia pozostałego okresu pracy na oddziale (...), to jest okresu od dnia 1 września 1991 roku do dnia 31 grudnia 2003 roku. Jednocześnie skarżący wniósł o zastosowanie przelicznika 1,2 do okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal, gdy świadczył obowiązki samodzielnego referenta technicznego, a następnie dyspozytora zmiany ruchu zakładu górniczego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny w sprawie:

Wnioskodawca M. P., urodzony w dniu (...), wystąpił w dniu 25 kwietnia 2016 roku do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury górniczej. Wnioskodawca był członkiem otwartego funduszu emerytalnego, ale wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 2-5 akt emerytalnych)

Decyzją z dnia 11 sierpnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał wnioskodawcy od dnia 1 kwietnia 2016 roku emeryturę, której wypłatę zawiesił z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczonego zatrudnienia.

Do ustalenia wysokości emerytury górniczej organ rentowy uwzględnił:

-28 lat i 6 miesięcy (342 miesiące) okresów składkowych, z czego 167 miesięcy z przelicznikiem 1,2 co dało 200,4 miesiące,

- 11 miesięcy okresów nieskładkowych.

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 252,41 %. Podstawa wymiaru została obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową i wyniosła 8 521,55 zł. Wysokość świadczenia wyniosła 4 338,33 zł. Do stażu pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym ZUS nie zaliczył wnioskodawcy żadnych okresów. Natomiast do okresów od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal ZUS nie zastosował przelicznika 1,2.

(dowód: decyzja ZUS z dnia 11 sierpnia 2016 roku wraz z załącznikami, k. 30 – 34 akt ZUS)

Wnioskodawca jest zatrudniony w (...) z siedzibą w R. (wcześniej (...) w B.) na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy od dnia 8 sierpnia 1986 roku do nadal.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej z dnia 5 kwietnia 2016 roku, k. 8 akt ZUS)

W dniu 13 maja 1989 roku wnioskodawca zawarł z (...) umowę o pracę po wojsku na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Pracodawca powierzył ubezpieczonemu stanowisko elektromontera koparek wielonaczyniowych w oddziale (...). Ww. stanowisko wnioskodawca zajmował do dnia 31 sierpnia 1991 roku.

(dowód: umowa o pracę po wojsku z dnia 13 maja 1989 roku, k. 15, angaż z dnia 1 września 1991 roku, k. 16 akt osobowych wnioskodawcy)

W okresie od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku wnioskodawca pracował w systemie jednozmianowym, czterobrygadowym przy wykonywaniu robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych koparek wielonaczyniowych w oddziale (...). Oddział ten zajmował się naprawami elektrycznymi na koparkach

wielonaczyniowych, przenośnikach taśmowych i zwałowarkach. Wnioskodawca był przypisany do brygady, która świadczyła swe obowiązki wyłącznie na koparkach wielonaczyniowych urabiających urobek w przodku wydobywczym. Wykonywał bieżące naprawy remontowe, dotyczące głównie radiowego systemu telemetrii. Obowiązki swe świadczył na koparkach wielonaczyniowych znajdujących się w ruchu. Ubezpieczony wymieniał podzespoły na koparce, dokonywał diagnostyki przetworników i urządzeń z nimi współpracujących, takich jak miernik wydajności, licznik metrów koła czepakowego, sygnalizator pracy koparki. Lokalizował, wymieniał i regulował uszkodzone urządzenia zlokalizowane na koparce i połączonym bezpośrednio z nią przenośniku taśmowym. Zajmował się również pomiarem wydajności i kaloryczności, zbieraniem i przesyłaniem danych oraz zdalnym sterowaniem przenośnikami odprowadzającymi urobek. Nie sprawdzał prawidłowości funkcjonowania stacji zasilających i nie podłączał kabli do maszyny podstawowej.

Do zakresu obowiązków wnioskodawcy należało realizowanie następujących obowiązków odnośnie koparek wielonaczyniowych:

- oględziny i przeglądy urządzeń automatyki,
- prace kontrolno – pomiarowe w zakresie obsługiwanych urządzeń,
- regulacje urządzeń i korekta nastaw progowych,
- lokalizowanie usterek i wymiana lub naprawa uszkodzonych urządzeń lub podzespołów,
- odpylanie i czyszczenie urządzeń automatyki,
- pomiary i wymiana uszkodzonych odcinków kabli i przewodów,
- pomiary, lokalizacja i rekonfiguracja połączeń systemu zdalnego nadzoru i sterowania obiektami (...).

(dowód: charakterystyka stanowiska pracy z dnia 30 czerwca 2016 roku, k. 27 akt ZUS, zeznania wnioskodawcy, nagranie od minuty 0:51 do minuty 15:48, protokół z rozprawy z dnia 15 listopada 2017 roku, k. 18v w związku z nagraniem od minuty 24:03 do minuty 32:34, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 28, zeznania świadka A. B., nagranie od minuty 3:15 do minuty 24:03, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 27 akt sprawy)

Z dniem 1 stycznia 2004 roku pracodawca powierzył M. P. stanowisko samodzielnego referenta technicznego w (...). Ubezpieczony zajmował ww. stanowisko do dnia 31 października 2006 roku.

Do obowiązków wnioskodawcy na tymże stanowisku należało:

- zaangażowanie i pomoc w prowadzeniu ruchu przez dyspozytora ruchu odkrywki pola B. i S.,
- znajomość planu ruchu oraz obowiązujących przepisów i instrukcji, w tym zwłaszcza z ramowej instrukcji eksploatacji przenośników taśmowych,
- studiowanie dokumentacji technicznej oraz jej opiniowanie,
- zgłaszanie przełożonym nieprawidłowości, awarii, wypadków, zagrożeń stwierdzanych na terenie zakładu,
- objazd odkrywki pola B. i S., co najmniej 2 razy w miesiącu w celu bieżącej znajomości sytuacji technologicznej i warunków pracy maszyn podstawowych,

(dowód: angaż z dnia 30 grudnia 2003 roku, k. 40, karta stanowiska pracy, k. 43, angaż z dnia 7 lipca 2004 roku, k. 45, angaż z dnia 6 grudnia 2004 roku, k. 47, angaż z dnia 13 kwietnia 2006 roku, k. 52 akt osobowych wnioskodawcy)

W okresie od dnia 1 stycznia 2004 roku do dnia 31 października 2006 roku wnioskodawca wykonywał swe obowiązki w biurze znajdującym się w dyspozytorni mieszczącej się około 300 metrów od granic odkrywki. Tamże kontrolował

właściwość wykonywania zaleceń, zaznajamiał się z wpisami dotyczącymi pracy zakładu w ruchu. Sygnały z urządzeń docierały do niego drogą radiową, dzięki czemu miał wgląd w pracę wszystkich urządzeń (...). Obserwował odkrywkę i oceniał wydajność pracy urządzeń przy pomocy obrazu wyświetlającego się na monitorze ekranowym. Sporadycznie, kilka razy w miesiącu osobiście kontrolował usytuowanie maszyn i przebieg przesuwki na odkrywce. Jako samodzielny referent techniczny wnioskodawca nie mógł prowadzić ruchu górniczego. Jedynie obserwował procesy zachodzące na odkrywce.

(dowód: zeznania wnioskodawcy, nagranie od minuty 27:05 do minuty 46:31, protokół z rozprawy z dnia 15 listopada 2017 roku, k. 19 w związku z nagraniem od minuty 24:03 do minuty 32:34, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 28, zeznania świadka A. B., nagranie od minuty 3:15 do minuty 24:03, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 27 akt sprawy)

Od dnia 1 listopada 2006 roku M. P. zajmuje stanowisko dyspozytora ruchu kopalni (dyspozytora sprzętu technologicznego i transportu (...)), obecnie dyspozytora ruchu zakładu górniczego w (...). Wnioskodawca podlega bezpośrednio zmianowemu inżynierowi ruchu, a w trybie nadzoru i kontroli głównemu inżynierowi (...). Podporządkowani mu są w trybie nadzoru i kontroli pracownicy oddziałów ruchowych, prowadzący ruch przenośników taśmowych na danej zmianie.

Do obowiązków wnioskodawcy należy:

- prowadzenie ruchu w sposób bezpieczny, zgodnie z Prawem geologicznym i górniczym, zasadami techniki górniczej oraz innymi przepisami obowiązującymi w tym zakresie;
- znajomość schematu organizacyjnego (...),
- znajomość stanu technicznego maszyn i urządzeń układu wydobywczego,
- znajomość terenu (...) w zakresie dojazdów do urządzeń i dróg transportowych,
- znajomość szczegółowa instrukcji dotyczących ruchu urządzeń (...), a w szczególności „Ramowej instrukcji eksploatacji przenośników taśmowych”,
- znajomość aplikacji systemu wydobywczego, bieżące wprowadzanie danych do systemu oraz śledzenie dostarczanych danych z pracy układu (...),
- wydawanie i przekazywanie poleceń dotyczących uruchamiania i zatrzymywania maszyn i urządzeń układu wydobywczego (...),
- prowadzenie ruchu przenośników taśmowych w sposób bezpieczny i zgodny z obowiązującymi uregulowaniami, a w szczególności,
- zabezpieczanie i odbezpieczanie przenośników przed uruchomieniem zgodnie z (...),
- prowadzenie ruchu zapewniającego optymalne ich wykorzystanie w aspekcie zużycia energii elektrycznej,
- stosowanie rozruchu odwrotnego, grupowego oraz stop ze zrzutem, bieżące sterowanie jakością węgla podawanego do (...); bieżące sterowanie wydajnością koparek nadkładowych i węglowych,
- przekazywanie zadań i poleceń Kierownictwa (...) Zakładu dla poszczególnych komórek organizacyjnych oraz dla osób dozoru,
- przyjmowanie raportów od osób dozoru o stanie wykonania robót zleconych i przekazywanie tych wiadomości zainteresowanym osobom dozoru,

- przyjmowanie meldunków o zakłóceniach ruchowych i natychmiastowe powiadomienie o tych zakłóceniach zainteresowanych osób dozoru ruchu,
- dysponowanie sprzętem pomocniczym i środkami transportu dla potrzeb układu (...),
- ściśle współdziałanie z komórkami organizacyjnymi Pionu Naczelnego Inżyniera ds. (...) Technologicznego w zakresie zabezpieczania środków transportu i sprzętu pomocniczego,
- rzetelne prowadzenie dokumentacji dyspozytorskiej, sporządzanie raportów,
- współpraca ze służbami dyspozytorskimi (...),
- znajomość Planu (...) i Planu (...) Górniczego,
- kierowanie akcją ratowniczą do czasu objęcia jej przez Zmianowego Inżyniera (...) lub inną osobę dozoru, polegającą na: kierowaniu służb specjalistycznych (straż, pogotowie) w miejsce zdarzenia, powiadomienie i kierowanie w miejsce zdarzenia właściwych osób dozoru, pomoc przy organizowaniu niezbędnego sprzętu specjalistycznego,
- po objęciu akcji ratowniczej przez (...) lub inną osobę dozoru, powrót do wykonywania swoich obowiązków będąc cały czas w kontakcie z osobą prowadzącą akcję ratowniczą,
- sprawowanie nadzoru nad pracownikami podmiotów, którym powierzono czynności w ruchu Zakładu (...) na podstawie umów, w których został imiennie wyznaczony.

(dowód: angaże: z dnia 10 października 2006 roku, k. 62, z dnia 28 listopada 2007 roku, k. 73, z dnia 9 września 2008 roku, k. 79, z dnia 4 sierpnia 2009 roku, k. 85, z dnia 15 grudnia 2009 roku, k. 88, z dnia 10 sierpnia 2011 roku, k. 92, z dnia 2 sierpnia 2013 roku, k. 103, z dnia 1 sierpnia 2014 roku, k. 104, z dnia 28 kwietnia 2017 roku, k. 110, karty stanowiska pracy, k. bez nr, zakres czynności, k. 76, k. 99 akt osobowych wnioskodawcy)

Jako dyspozytor ruchu wnioskodawca jest odpowiedzialny za bieżące sterowanie ilością i jakością podawanego węgla do elektrowni na zmianie, właściwą współpracę ze służbą dyspozytorską elektrowni oraz ściśle współpracę z dozorem zmianowym w zakresie prowadzenia ruchu. Obowiązkiem dyspozytora jest obserwowanie odkrywki poprzez system informatyczny i zgłaszanie zaistnienia nadzwyczajnych sytuacji. Ponadto informuje on odpowiednie służby o zbliżających się dostawach urobku, uruchamia i zatrzymuje przenośniki węglowe i nadkładowe, stwierdza awarie. W odróżnieniu od zatrudnienia na stanowisku samodzielnego referenta technicznego może wydawać wiążące polecenia i prowadzić ruch górniczy. Wszystkie czynności wykonuje za pomocą zintegrowanego systemu komputerowego mieszczącego się w biurze dyspozytorskiej (...). W terenie wnioskodawca nadal pracuje sporadycznie, tylko w przypadku zapoznawania się z nowymi rozwiązaniami technicznymi.

(dowód: wniosek o nadanie stopnia górniczego, k. 89 akt osobowych wnioskodawcy, zeznania wnioskodawcy, nagranie od minuty 35:10 do minuty 46:31, protokół z rozprawy z dnia 15 listopada 2017 roku, k. 19 w związku z nagraniem od minuty 24:03 do minuty 32:34, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 28, zeznania świadka A. B., nagranie od minuty 3:15 do minuty 24:03, protokół z rozprawy z dnia 27 lutego 2018 roku, k. 27 akt sprawy)

Powołana przez pracodawcę wnioskodawcy Komisja Weryfikacyjna na posiedzeniu w dniu 25 czerwca 2007 roku ustaliła, że M. P. w okresie od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku wykonywał pracę na stanowisku elektromontera koparek wielonaczyniowych w oddziale (...), co odpowiada zatrudnieniu na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego stale na odkrywce przy wykonywaniu robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, to jest na stanowisku wymienionym pod poz. 32 załącznika nr 2 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku.

(dowód: protokół z posiedzenia Komisji weryfikacyjnej z dnia 25 czerwca 2007 roku, k. 26 akt ZUS)

W okresie od dnia 13 maja 1989 roku do nadal wnioskodawca nie otrzymywał i nie otrzymuje dodatku stykowego.

(dowód: pismo procesowe organu (...) S.A. z dnia 21 lipca 2017 roku, k. 9 akt sprawy)

W dniu 5 kwietnia 2016 roku (...) z siedzibą w R. wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy górniczej, w którym wskazała, że w okresie zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on pracę górniczą:

- od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 grudnia 2003 roku na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych, to jest na stanowisku wymienionym w pkt 32 załącznika nr 2 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku,

- od dnia 1 stycznia 2004 roku do dnia 31 października 2006 roku na stanowisku technika według specjalności górniczej, to jest na stanowisku wymienionym w pkt 3 lit. D załącznika nr 3 do zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 roku,

- od dnia 1 listopada 2006 roku do nadal na stanowisku dyspozytora zmianowego ruchu zakładu górniczego, to jest na stanowisku wymienionym w pkt 6 lit. C załącznika nr 3 do zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 roku.

(dowód: świadectwo wykonywania pracy górniczej z 5 kwietnia 2016 roku k. 8 akt ZUS)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje :

Odwołanie zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie organ rentowy przy wyliczeniu wysokości emerytury wnioskodawcy do okresu od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku nie zastosował przelicznika 1,8, a okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal nie przeliczył z zastosowaniem współczynnika 1,2.

Przy ustalaniu wysokości górniczych emerytur, o których mowa w art. 50a lub 50e, stosuje się stosownie do treści art. 51 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem ust. 2, następujące przeliczniki:

- 1) 1,5 za każdy rok pracy górniczej wykonywanej pod ziemią stale i w pełnym wymiarze czasu pracy;
- 2) 1,8 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50d;
- 3) 1,4 za każdy rok pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 1-3 i 5-9, wykonywanej częściowo na powierzchni i częściowo pod ziemią;
- 4) 1,2 za każdy rok pracy, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 i 5, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce w kopalniach siarki i węgla brunatnego, w kopalniach otworowych siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących roboty górnicze dla kopalń siarki i węgla brunatnego.

Przy ustalaniu wysokości emerytury górniczej przelicznik 1,8 za każdy rok pracy - jak wynika z art. 51 ust 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - stosuje się wyłącznie do pracy, o której mowa w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Pracami do których stosuje się przelicznik 1,8 zgodnie z art. 50d ustęp 1 pkt 1 ustawy jest praca w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębianiu szybów i robotach szybowych.

Wykaz stanowisk pracy, na których zatrudnienie zaliczane jest do pracy górniczej oraz wykonywanej w przodkach uwzględnianej w rozmiarze półtorakrotnym, powinno ustalić rozporządzenie wydane na podstawie delegacji ustawowej z art. 50d ust. 3. Ponieważ rozporządzenie takie nie zostało wydane, obowiązuje nadal (z mocy art. 194 wskazanej ustawy)

wykaz stanowisk zawarty w załączniku nr 2 i 3 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 grudnia 1994 roku w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty (Dz. U. z 1995 roku Nr 2, poz. 8), wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 5 ust. 5 i art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 1 lutego 1983 roku o zaopatrzeniu emerytalnym górników i ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 roku, Nr 30, poz. 154). Wykaz ten obowiązuje jednak jedynie w takim zakresie, w jakim jego przepisy nie są sprzeczne z przepisami ustawy o emeryturach i rentach z FUS. A zatem zakładowe wykazy stanowisk, na których wykonywana jest praca górnicza, muszą być zgodne z wykazem nr 2 stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, obejmującego stanowiska pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego uważa się za pracę górniczą lub wykazem nr 3 stanowiącym załącznik do tego rozporządzenia, obejmującego stanowiska pracy, na których zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym. Jednakże dokonana przez pracodawcę kwalifikacja zajmowanego przez konkretnego pracownika stanowiska, jak i ewentualna zmiana tej kwalifikacji na podstawie protokołu komisji weryfikacyjnej, nie przesądza jeszcze o zaliczeniu zatrudnienia na tym stanowisku do pracy górniczej. O uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu omawianych przepisów nie decyduje bowiem treść wymienionych dokumentów, ale charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998r., II UKN 570/97, OSNAPiUS 1999, nr 6, poz. 213, z dnia 22 marca 2001r., II UKN 263/00, OSNAPiUS 2002, nr 22, poz. 553 oraz z dnia 2 czerwca 2010r., I UK 25/10, LEX nr 621137). Rozporządzenie wykonawcze nie może zatem przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca. Tym samym, przepisy ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowiąc muszą zawsze punkt wyjścia do oceny zasadności roszczeń emerytalnych wnioskodawcy.

Innymi słowy zastosowanie przelicznika 1,8 do pracy ubezpieczonego na stanowisku wymienionym w załączniku nr 3 do rozporządzenia wymaga by praca ta odpowiadała treści art. 50 d ust 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skarżący domagając się przeliczenia świadczenia emerytalnego z zastosowaniem przelicznika 1,8 do spornego okresu pracy górniczej winien zatem wykazać, że na zajmowanym stanowisku wykonywał prace wymienione w art. 50 d ust 1 pkt 1 ustawy emerytalnej tj. prace bezpośrednio związane z robotami prowadzonymi w przodkach przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz inne prace przodkowe, a zatem takie, które należy wiązać z bezpośrednim i zasadniczym procesem produkcyjnym zakładu górniczego polegającym na urobku i wydobywaniu kopaliny. Dotyczy to wyłącznie czynności stanowiących element ciągu technologicznego bezpośrednio związany z procesem wydobywania węgla.

Wykaz stanowisk pracy, określony pomocniczo w załączniku nr 3 do rozporządzenia odnosi się zatem wyłącznie do wykonywanych zadań górnika, jeżeli spełniają one kryterium miejsca wykonywania pracy i jej charakteru określonego w przepisie art. 50 d ust. 1 pkt 1 ustawy. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2015 roku, I UK 293/14, LEX; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2012 roku, I UK 295/11, LEX; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 roku, I UK 236/09; z dnia 22 kwietnia 2011 roku, I UK 360/10; z dnia 16 czerwca 2011 roku, I UK 381/10; 4 kwietnia 2012 roku, I UK 440/11; z dnia 28 kwietnia 2010 roku, I UK 339/09; opubl. LEX; z dnia 18 marca 2015 roku, I UK 280/14, Legalis i wskazane w nich orzecznictwo).

Pracodawca w świadectwie wykonywania pracy górniczej i w protokole z posiedzenia Komisji weryfikacyjnej zaznaczył, że w okresie od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku skarżący pracował na stanowisku wymienionym w załączniku nr 2 poz. 32, to jest rzemieślnika zatrudnionego stale na odkrywce przy wykonywaniu bieżących robót montażowych, konserwacyjnych i remontowych. Zatrudnienie na takim stanowisku uprawnia zaledwie do zastosowania przelicznika 1,2. W toku przedmiotowego postępowania wnioskodawca winien był zatem wykazać, że dokumentacja pracownicza nie odzwierciedla obowiązków faktycznie przez niego wykonywanych, gdyż

realizował on obowiązki wskazane w art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w załączniku nr 3 do rozporządzenia (...) z dnia 23 grudnia 1994 roku, Dział III, pozycja 7, to jest zajmował stanowisko rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach i zwałowarkach wykonującego prace elektryczne. Powołany przepis art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że do prac górniczych zaliczanych w wymiarze półtorakrotnym do emerytury i 1,8 do jej wysokości zalicza się jedynie prace bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji i transporcie obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych.

Ponadto stosownie do treści art. 50d ustawy, aby w/w prace były zaliczane w wymiarze półtorakrotnym muszą być wykonywane na odkrywce w przodku. Oznacza to, że przodek jest pojęciem węższym od pojęcia odkrywki.

Przepisy nie definiują pojęcia przodka i prac przodkowych. Przyjęcie ogólnej tezy, że przodkiem w kopalni węgla brunatnego jest każde miejsce prowadzenia robót górniczych związanych z odwadnianiem, udostępnianiem i eksploatacją złoża kopaliny, jej transportem i transportem nadkładu, a nadto zwałowaniem nadkładu, a następnie rekultywacją wyrobisk i zwałowisk, (związane z pracą koparek, spycharek, ładowarek, zwałowarek) nie odpowiada pojęciu "pracy przodkowej", wynikającej z wykładni przepisów art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. (tak por. wyrok SA w Katowicach z dnia 16 kwietnia 2014 roku, IIIAUa 1121/13, LEX). W orzecznictwie SN kwestionuje się również zasadność rozszerzania samego pojęcia przodka wydobywczego, zauważając, że nie do zaakceptowania jest zapatrywanie, żeby miejsce przodka rozciągać na całą linię taśmociągów transportujących urobek, gdyż pojęcie przodka straciłoby swe znaczenie i tym sposobem nie można zaakceptować definicji "przodka", która wynika z opinii naukowo-technicznej i obejmuje wszystkie czynności związane z transportem kopaliny, realizowane w ramach ruchu zakładu górniczego (wyr. SN z 5 maja 2011 roku, I UK 395/10, L.).

Z powyższego wynika, iż pojęcie przodka musi być wykładane przez Sąd w sposób ścisły i ograniczać się wyłącznie do miejsca pracy koparek wielonaczyniowych, albo jej bezpośredniego sąsiedztwa, w którym wydobywa się urobek. Praca przodkowa polega zaś na urabianiu i ładowaniu urobku lub nakładu, albo jest bezpośrednio związana z procesem urabiania urobku.

Jednocześnie w związku z ustawowym określeniem pojęcia pracy w przodkach należy stwierdzić, że dla zaliczenia pracy do stażu w wymiarze półtorakrotnym nie chodzi o jakąkolwiek pracę w przodku przy maszynach ładujących i transportujących, a wyłącznie o pracę, która polega na montażu, likwidacji i transporcie obudów maszyn ładujących i transportujących w przodkach. Pod określeniem "inne prace przodkowe" należy zaś rozumieć inne prace górnicze w przodku, jednakże rodzajowo nie mniej obciążające niż wymienione w powołanym przepisie ustawy art. 50d ust. 1 pkt 1. Stąd różnego rodzaju inne prace górnicze związane z eksploatacją, konserwacją i remontami urządzeń będących częścią składową układu technologicznego: koparka, taśmociąg, zwałowarka węgla nie mieszczą się w definicji pracy w przodkach z art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy. (tak por. SA w Katowicach w wyroku z dnia 22 listopada 2012 roku, IIIAUa 437/12, LEX).

Z powyższych rozważań wynika zatem, iż przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom w kopalni węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym czas pracy górniczej w przodku tylko wówczas, gdy spełnia łącznie wszystkie wskazane w powołanych przepisach przesłanki: co do miejsce wykonywania, co do rodzaju czynności, co do obsługi wskazanych w tym przepisie maszyn i urządzeń. Wypełnienie np. jedynie warunku pracy w przodku nie jest zatem wystarczające do uznania, że praca ta spełnia definicję z art. 50 d ust. 1 pkt 1 i znajduje się w wykazie III załącznika 3 poz. 7 rozporządzenia, to jest odpowiada zatrudnieniu na stanowisku rzemieślnika zatrudnionego na odkrywce bezpośrednio w przodku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na koparkach, wykonującego prace górnicze, mechaniczne, elektryczne i hydrauliczne przy obsłudze, konserwacji, montażu i demontażu tych maszyn i urządzeń. Ww. stanowisko uprawnia do zastosowania przelicznika 1,8 do wysokości obliczanej emerytury górniczej.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego w postaci charakterystyki pracy skarżącego sporządzonej przez pracodawcę, angaży oraz zeznań świadka A. B., a także wnioskodawcy wynika, że w okresie od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku ubezpieczony pracował w charakterze elektromontera koparek wielonaczyniowych w oddziale (...). Wykonywał wyłącznie prace w zakresie obsługi i utrzymania zdolności ruchowej koparek wielonaczyniowych. Realizował bieżące naprawy, remontując koparki znajdujące się w ruchu. Wykonywane przez niego prace elektryczne polegały na wymienianiu wadliwych podzespołów, diagnostyce przetworników i urządzeń współpracujących, lokalizowaniu i kalibrowaniu uszkodzonych urządzeń. Skarżący realizował prace polegające na oględzinach i przeglądach urządzeń automatyki, czynnościach kontrolno – pomiarowych, regulacji urządzeń i korekcie nastaw progowych, lokalizowaniu i wymianie uszkodzonych urządzeń, czyszczeniu urządzeń automatyki, rekonfiguracji połączeń systemu zdalnego nadzoru, a także sterowaniu obiektami (...). Oprócz koparek wielonaczyniowych wnioskodawca zajmował się również przenośnikiem taśmowym, jednakże tylko tym, który bezpośrednio powiązany był z maszyną podstawową i znajdował się w przodku wydobywczym. W ten sposób skarżący nadzorował prawidłowość transportowania urobku. Nie sprawdzał natomiast prawidłowości pracy urządzeń niewchodzących w skład układu (...) i niebędących integralną częścią koparek wielonaczyniowych. Wnioskodawca realizował swoje obowiązki w miejscu usytuowania maszyny. Koparki wielonaczyniowe jako maszyny urabiające urobek pracowały w przodku wydobywczym. Tym samym skarżący także świadczył pracę w przodku wydobywczym.

Prace wykonywane przez skarżącego jako wykonywane na koparkach wielonaczyniowych usytuowanych w przodku wydobywczym należy uznać za równie obciążające jak prace górnika- operatora koparek wielonaczyniowych przy urabianiu urobku. Z tych względów (miejsce wykonywania pracy, rodzaj wykonywanych czynności oraz rodzaj obsługiwanych maszyn) należy je zaliczyć do innych prac przodkowych wymienionych w art. 50 d ustawy o emeryturach i rentach. Takie prace wnioskodawca wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w okresie od dnia 13 maja 1989 roku do dnia 31 sierpnia 1991 roku. Wówczas bowiem zajmował się wyłącznie obsługą i utrzymaniem zdolności ruchowej koparek wielonaczyniowych. Umożliwia to zaliczenie ww. spornych okresów zarówno w wymiarze półtorakrotnym do emerytury jak i z przelicznikiem 1,8 do wysokości. Nie ma przy tym znaczenia, że ubezpieczony nie otrzymywał dodatku stykowego. Uprawnienie do uzyskiwania takiego dodatku nie jest bowiem równoznaczne z wykonywaniem pracy górniczej w przodku wydobywczym. Także niewykonywanie pracy w systemie stykowym nie może implikować uznania, że wnioskodawca nie świadczył obowiązków spełniających przesłanki sprecyzowane w przepisie art. 50d ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Uwzględnieniu nie może natomiast podlegać wniosek ubezpieczonego o przeliczenie okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal z zastosowaniem przelicznika 1,2. Gramatyczna wykładnia cytowanego art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy prowadzi do wniosku, iż przewidziany w nim przelicznik 1,2 znajduje zastosowanie przy ustalaniu wysokości górniczej emerytury jedynie do okresów pracy górniczej w kopalni węgla brunatnego i kopalni siarki oraz w przedsiębiorstwach i innych podmiotach wykonujących dla tych kopalń roboty górnicze na określonych we wspomnianym zarządzeniu Nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 roku stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa takich zakładów wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce.

Nie budzi wątpliwości, że z uwagi na specyfikę kopalni węgla brunatnego będąca udziałem zatrudnionych w niej pracowników praca wykonywana jest zarówno na terenie odkrywki, czyli w miejscu zdejmowania nadkładu i złoża oraz jego ładowania i przewożenia, jak również poza tym terenem, co oznacza, iż "odkrywka", nie jest pojęciem tożsamym z "odkrywkową kopalnią węgla brunatnego".

Gdyby wolą ustawodawcy było przyznanie uprawnienia do zastosowania przedmiotowego przelicznika 1,2 wszystkim pracownikom zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach dozoru ruchu oraz kierownictwa ruchu kopalni węgla brunatnego, zbędnym byłoby użycie w omawianym przepisie zwrotu "na odkrywce". Posłużenie się nim powoduje, że możliwość zastosowania tego przelicznika dotyczy wyłącznie takich pracowników, którzy swoją pracę - na stosownych stanowiskach - wykonują w ściśle określonym miejscu w schemacie organizacyjnym kopalni (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 października 2013 roku, sygn. akt III AUa 2034/12). Powyższe

oznacza, że możliwość przyjęcia omawianego przelicznika uzależniona jest wyłącznie od miejsca wykonywania pracy - na odkrywce, a nie od miejsca zatrudnienia w kopalni odkrywkowej.

Celem stwierdzenia, czy wnioskodawcy przysługuje uprawnienie do zastosowania przelicznika 1,2 należało zatem ustalić, czy skarżący w spornych okresach świadczył pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce.

Odkrywkę należy definiować jako miejsce wykonywania robót górniczych, to jest wykonywania, utrzymywania, zabezpieczania lub likwidowania wyrobisk górniczych oraz zwałowania nadkładu w odkrywkowych zakładach górniczych. Organizacja, systemu pracy i schemat kopalni odkrywkowych uzasadniają przyjęcie, że odkrywka jest to uzbrojone wyrobisko odkrywkowe ewentualnie wraz ze związanymi z nim zwałami. Jedna lub kilka odkrywek są podstawowymi elementami kopalni odkrywkowej. Przy tak przyjętej definicji pojęcia odkrywka prawo do przelicznika 1,2 mają tylko pracownicy faktycznie stale wykonujący pracę na odkrywce tj. w uzbrojonym wyrobisku odkrywkowym nie zaś pracownicy, którzy tylko sporadycznie przebywają na odkrywce (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt III AUa 2245/14).

Ustaleń w zakresie rodzaju i miejsca prac wykonywanych w okresie od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal Sąd dokonał na podstawie dokumentacji pracowniczej, w szczególności tej opisującej zakres czynności realizowanych przez skarżącego oraz na podstawie zeznań świadka A. B. i samego wnioskodawcy. Ze zgromadzonego materiału dowodowego jasno wynika, że ubezpieczony w okresie od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal wykonuje obowiązki w biurze znajdującym się w dyspozytorni mieszczącym się około 300 metrów od granic odkrywki. Tamże, do dnia 31 października 2006 roku obserwował odkrywkę i sygnalizował dyspozytorowi konieczność podjęcia działań w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności. Natomiast od dnia 1 listopada 2016 roku samodzielnie już wydaje wiążące polecenia i prowadzi ruch górniczy jako dyspozytor. Czynności swe realizował i realizuje przy pomocy zintegrowanego systemu informatycznego. Za jego pomocą steruje ilością i jakością węgla podawanego do elektrowni, uruchamia i zatrzymuje przenośniki taśmowe, zgłasza konieczność podjęcia interwencji odpowiednim służbom. W terenie wnioskodawca pracuje rzadko. Gdy zajmował stanowisko samodzielnego referenta technicznego kilka razy w miesiącu kontrolował usytuowanie maszyn i przebieg frontu wydobywczego. Natomiast po awansie na stanowisko dyspozytora pojawia się na odkrywce jedynie w przypadku zapoznawania się z nowinkami technologicznymi. Jak wskazał świadek A. B. na rozprawie w dniu 27 lutego 2018 roku, zdarza się to nie częściej niż sześć razy w miesiącu, a nawet rzadziej, gdy nie przybywa nowych urządzeń. Powyższe nakazuje uznać, że wnioskodawca jedynie sporadycznie pojawia się na odkrywce, a pracę swą stale wykonuje w biurze dyspozytorni, które znajduje się poza granicami odkrywki.

Konkludując, wszystkie czynności od dnia 1 stycznia 2004 roku ubezpieczony realizuje za pomocą zintegrowanego systemu komputerowego. Świadczy on pracę w pomieszczeniu usytuowanym poza odkrywka, a jego zadaniem jest obserwacja odkrywki, koordynacja prac transportowych i wydobywczych oraz wydawanie dyspozycji drogą radiową i telefoniczną pracownikom. Na odkrywce skarżący pojawia się tylko w celu obserwacji nowego sprzętu. Materiał dowodowy w żadnym wypadku nie uzasadnia więc przyjęcia, że zajmując stanowiska samodzielnego referenta technicznego i dyspozytora, wykonuje on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę na odkrywce. Należy pełni podzielić stanowisko Sądu Apelacyjnego w Katowicach wyrażone w wyroku z dnia 30 stycznia 2015 roku, sygn. akt III AUa 292/14, zgodnie z którym wykładnia określenia „pracy na odkrywce” wymaga uwzględnienia, że przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu ich wprowadzenia do porządku prawnego, co wyklucza jakąkolwiek rozszerzającą interpretację. Nie można więc uznać za wykonywanie pracy „na odkrywce” świadczenia obowiązków w biurze dyspozytorni oddalonym o 300 metrów od miejsca wykonywania robót górniczych.

Dodać należy, że zatrudnienie na stanowisku wymienionym w załączniku nr 2 i 3 zarządzenia nr 9 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 grudnia 1994 roku tylko wtedy uważa się za pracę górniczą, gdy spełnienie są wymagania przewidziane w przepisach aktu prawnego wyższego rangą, to jest ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przeprowadzone postępowanie odnośnie do okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal w sposób niebudzący wątpliwości wykazało zaś, że ubezpieczony nie spełniał warunku przewidzianego w art. 51 ust. 1 pkt 4 ustawy o

emeryturach i rentach z FUS, albowiem nie wykonywał pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na odkrywce. Skoro wnioskodawca nie wykazał w przedmiotowym postępowaniu powyższej okoliczności, przeliczenie okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal z zastosowaniem współczynnika 1,2, nie należy się.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę Sąd Okręgowy w punkcie 1 sentencji wyroku na mocy art. 477¹⁴ §2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawcy prawo do ustalenia wysokości emerytury górniczej z zastosowaniem przelicznika 1,8 do okresu pracy górniczej od dnia 13 maja 1989 roku do 31 sierpnia 1991 roku (punkt 1 sentencji wyroku). W pozostałym zakresie, czyli co do przeliczenia okresu od dnia 1 stycznia 2004 roku do nadal Sąd na podstawie art. 477¹⁴ §1 k.p.c. oddalił odwołanie (punkt 2 sentencji wyroku).